

KAYSERİ İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ
2024-2025 EĞİTİM VE ÖĞRETİM YILI
COĞRAFYA 10. SINIF I. DÖNEM II. ORTAK YAZILI SINAVI

ÖĞLEN
OTURUMU

ADI SOYADI:

SINIFI VE ŞUBESİ: /

ÖĞRENCİ NUMARASI:

Aldığı Puan

ÖĞRENCİLERİN DİKKATİNE!

1. Bu soru kitapçığında 11 soru bulunmaktadır ve sınav süresi 40 dakikadır.
2. Cevaplarınızı, soruların altında boş bırakılan yerlere yazınız.
3. Sınav 100 (yüz) tam puan üzerinden değerlendirilecektir.
4. 1. Soru 4 puan, 2 ve 3. Soru 6 puan, 4. Soru 14 puan, diğer sorular 10'ar puan değerindedir.

GENEL AÇIKLAMALAR

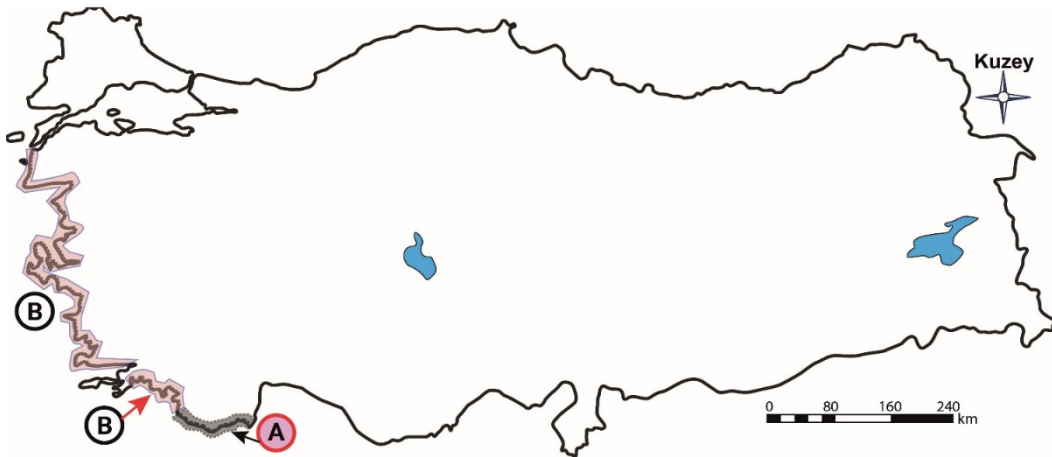
- 1- Harita olan sorularda (2, 6 ve 8. sorular) harita üzerine yapılan cevaplar değerlendirmeye alınacaktır.
- 2- Boş bırakılan ve ilişkisiz-yanlış yanıtlar 0 puandır.

1. Yer şekillerinin oluşumunda kayaçların önemli bir rolü bulunmaktadır. Yapı, doku ve mineral özellikleri farklı kayaçlar farklı yer şekillerinin oluşumuna imkân sağlar. Kayaçların geçirimsizlik durumu da yer şekillerinin oluşumu üzerinde etkilidir. Kiltaş, granit gibi geçirimsiz kayaçlar yüzeysel suları yer altına kolay kolay sızdırmaz. Kalker, jips gibi geçirimli kayaçlar ise yüzey sularını kolaylıkla yer altına sızdırır. Yer altı sularının yüzeye çıktığı yerlerde içindeki kalsiyum karbonat ($CaCO_3$)'ün çökmesiyle katmanlı yapıda yer şekilleri meydana gelir. Genellikle beyaz renkte olmakla birlikte, içerdikleri minerallerin çeşitliliğine bağlı olarak farklı renklerde de olabilir.

Yukarıda anlatılan ve karstik arazilerde oluşan yer şeklinin adı nedir? (4 Puan)

Traverten (4 Puan)

2. Aşağıdaki Türkiye haritasında kıyılarımızın bir kısmı işaretlenerek gösterilmiştir. (6 Puan)

A ve B harfleriyle gösterilen kıyılarımızda hangi kıyı tipleri görülür? Kıyı tiplerinin adını yazınız.

A: Dalmaçya Tipi Kıyı (3 Puan)

B: Enine Kıyı Tipi (3 Puan)

→Harita üzerine yapılan cevaplar değerlendirmeye alınacaktır.

3. I- Türkiye'nin bulunduğu saha, 2. Jeolojik Dönemden itibaren sürekli değişmiş ve oluşumunu yakın bir jeolojik dönemde tamamlamıştır. 2. zaman sonunda Tethys Denizi'ndeki tortullar yan basınçların etkisiyle kıvrılarak su yüzeyine çıkmaya başlamıştır. Tortulların kıvrılarak yükselmeye devam etmesiyle 3. Jeolojik zaman (Senozoyik) ortalarında Anadolu'nun kuzey ve güney kıyılarında uzanan sıradağlar oluşmuştur.

II-Türkiye'nin bulunduğu kara parçası, geçmişte uzun süre denizle (Tethys Denizi) kaplıydı. Yan basınçların etkisiyle tortul tabakalar zamanla yükselerek kara (jeoantiklinal) hâline gelmiştir. Kuvaterner'in başlarında çöken alanlara sularının dolmasıyla Ege Denizi oluşmuştur. İstanbul ve Çanakkale boğazları ile Marmara Denizi de bu dönemde bu iç kuvvetin etkisiyle oluşmuştur.

Yukarıda verilen paragraflarda Türkiye'nin şekillenmesinde etkili olan iç kuvvetler hangileridir? Her paragraf için ilgili iç kuvveti yazınız. (6 Puan)

- I. Paragraf: **Dağ Oluşumu (Orojenez)** (3 Puan)
II. Paragraf: **Kıta Oluşumu (Epirojenez)** (3 Puan)

NOT: 1. Paragraf cevabında sadece "Dağ oluşumu" veya sadece "Orojenez" yazılması yeterli olacaktır.
2. Paragraf cevabında sadece "Kıta oluşumu" veya sadece "Epirojenez" yazılması yeterli olacaktır.

4. **Aşağıdaki tabloda yer şekilleri, onları oluşturan dış kuvvet ve oluşum şekli verilmiştir. Verilen tabloda boş kalan yerleri tamamlayınız. (14 Puan)**

Yer şekli	Oluşturan dış kuvvet	Oluşum şekli
Menderes (Büklüm)/ Seki (taraça) (2p) (İki cevaptan birini yazması yeterlidir)	Akarsular	Aşınım ve birikim birlikte etkili
Mantar kaya	Rüzgarlar (2p)	Aşınım (1p)
Tombolo (Saplı ada)	Dalga ve akıntılar (2p) Kıyı şekli	Birikim (1p)
Drumlin	Buzullar (2p)	Birikim
Obruk	Yeraltı suları (Karstik şekiller- Çözünmeyle oluşan şekiller) (2p)	Aşınım (1p)
Kırgıbayır (badlands)	Akarsular	Aşınım (1p)

Not: Akarsuların aşınım ve birikim faaliyetlerinin birlikte etkili olduğu yer şekilleri;

- Menderes (Büklüm)
- Seki (Taraça) Bu iki yer şeklinden birinin yazılması yeterli olacaktır.

5. Dış kuvvetlerin etkisiyle parçalanıp ufalanıp taşınması olarak ifade edilen erozyon, Türkiye'de önemli sorunlardan biridir. **Ülkemizde erozyon oluşumuna neden olan doğal faktörler nelerdir? Yazınız. (10 Puan)**

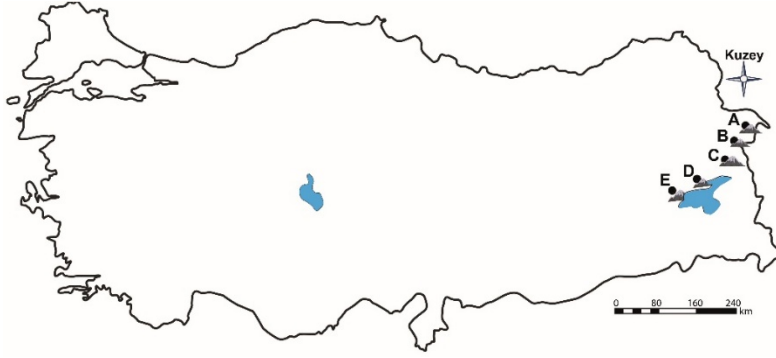
- Bitki örtüsünün cılız olması ya da hiç olmaması
- Arazinin çok engebeli ve eğimli olması
- Yağışların yetersiz olması
- Yağış rejiminin düzensiz olması

NOT: Öğrencinin verdiği farklı doğru cevaplar da puanlama da dikkate alınmalıdır.

Örnekler:

- Arazinin kumlu ve taneli yapıda olması
- Yağışların sağanak yağmur şeklinde olması vb.

6. Ülkemizde volkanik dağlar, Doğu ve Orta Anadolu'da yaygındır. Aşağıda verilen haritada harflerle işaretli olan Doğu Anadolu'daki volkanik dağların adlarını haritanın yanında verilen boşluklara yazınız. (10 puan)

- A. **Büyük Ağı Dağı (2p)**
B. **Küçük Ağı Dağı (2p)**
C. **Tendürek Dağı (2p)**
D. **Süphan Dağı (2p)**
E. **Nemrut Dağı (2p)**

→Harita üzerine yapılan cevaplar değerlendirmeye alınacaktır.

NOT: Bölgede yer alan dağ isimlerini doğru yazılıp sıralama hatası yapılması durumunda kısmi puanlama yapılmaktadır. Kısmi puanlama örnekleri.

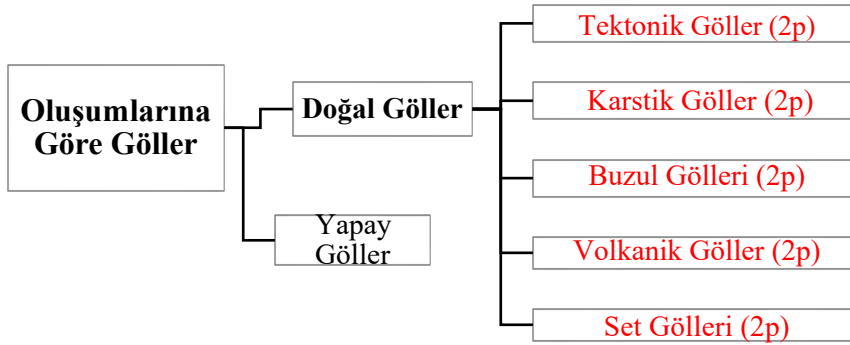
Örnek1:

- A- Büyük Ağı (2)
B- Tendürek Dağı (1)
C- Nemrut Dağı (1)
D- Süphan Dağı (1)
E- (0)

Örnek2:

- A- Büyük Ağı Dağı (2)
B- Küçük Ağı Dağı (2)
C- Tendürek Dağı (2)
D- Hasan Dağı (0)
E- Karacadağ (0)

7. Doğal göller oluşumuna göre farklı gruplara ayrılır. Aşağıdaki şemayı inceleyerek, oluşumlarına göre doğal göllerin alt gruplarının isimlerini yazınız. (5x2=10 Puan)

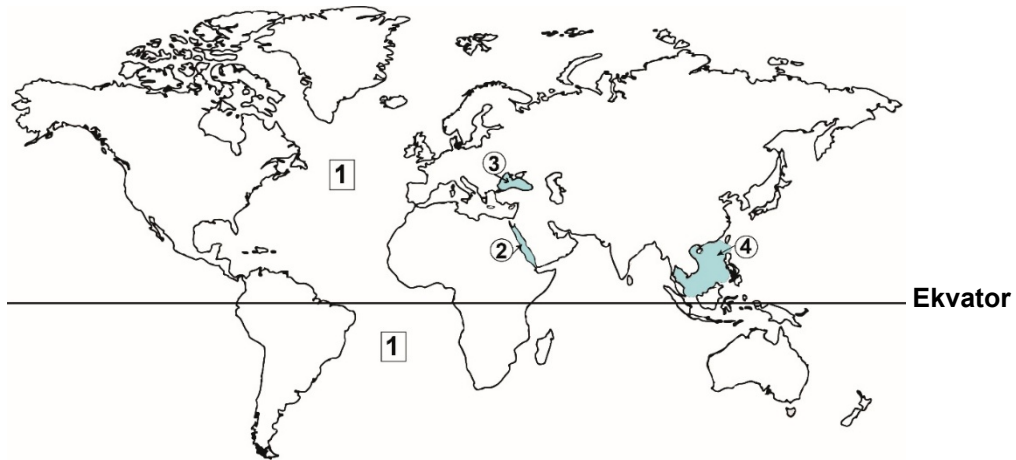

NOT: Verilen boşluğa doğal set göllerinin alt grubu olan göllerin isimlerinin yazılması durumunda doğru cevap olarak puanlanacaktır.

Örnekler:

Volkanik Set Gölleri,
Heyelan Set Gölleri,
Kıyı Set Gölleri,
Alüvyal Set Gölleri,
Buzul Set Gölleri.

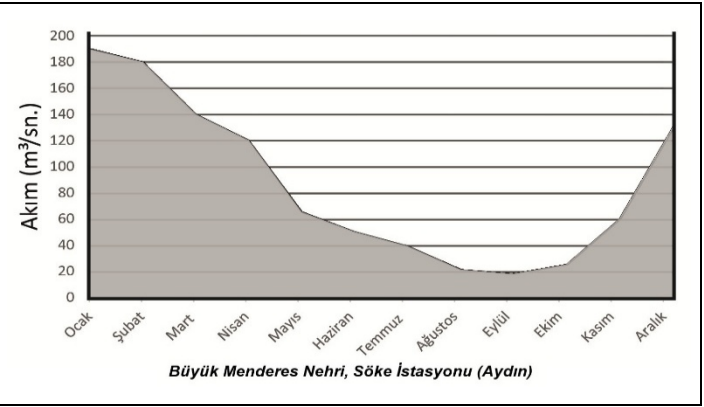
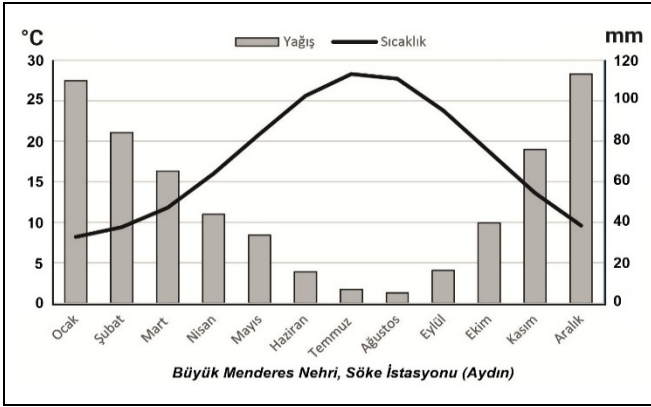
8. Aşağıda Dünya haritasında rakamlarla gösterilen okyanus ve denizlerin adını haritanın altında verilen noktali yerlere yazınız. (10 Puan)

1. Atlas Okyanusu (Atlantik)(3 p)
2. Kızıldeniz (2p)
3. Karadeniz (3p)
4. Güney Çin Denizi (2p)

→Harita üzerine yapılan cevaplar değerlendirmeye alınacaktır.

9. Türkiye'deki akarsuların beslenme kaynakları çeşitli faktörlerin etkisiyle birbirinden farklıdır. Aşağıda Büyük Menderes Nehrinin Söke İstasyonunun akım grafiği, Söke'nin sıcaklık ve yağış grafiği verilmiştir.

Buna göre grafikleri inceleyerek aşağıdaki soruları cevaplayınız. (10 P)

Havzaya en fazla yağışın düştüğü mevsim hangisidir?

Kış Mevsimi (2 Puan)

Akarsuyun debisinin (akım) en çok olduğu mevsim hangisidir?

Kış Mevsimi (2 Puan)

Yağış ve akım değerlerine göre akarsuyun beslenme kaynağı nedir?

Yağmur sularıyla beslenen akarsu (6 Puan)

10. Türkiye genelindeki birçok su kaynağının kuruduğu görülmektedir. Yapılan bilimsel araştırmalar ve çalışmalar, su kaynaklarının kullanımında önemli bir değişiklik olmazsa Türkiye'nin, gelecek yıllarda Avrupa ülkeleri arasında en üst düzeyde su kıtlığı ile karşı karşıya olduğunu göstermektedir.

Ülkemizde su kaynaklarının azalması ve gelecek yıllarda en üst düzeyde su kıtlığı yaşanacak olmasının nedenlerinden iki tanesini yazınız. (10 Puan)

a. Yüksek nüfus artışı b. Yükselen sıcaklıklar, c. Küresel iklim değişikliğinin etkisi d. Kuraklık

e. Su kaynaklarının aşırı ve bilinçsiz kullanımı f. Sanayileşme ve kentleşme g. Suyun israf edilmesi vb.

Ülkemizde bazı su kaynaklarının kuruması ve gelecekte su kıtlığının yaşanmasına etki edecek nedenlerden iki tanesinin yazılması yeterli olacaktır.

Yukarıda verilen faktörler dışında yazılan ve doğru olan faktörler de puanlama da dikkate alınacaktır.

11. Aşağıdaki tabloda toprak oluşumunu etkileyen faktörlerle ilgili açıklamalar verilmiştir.

Açıklamada verilen ve toprak oluşumunu etkileyen faktör hangisidir? Karşısındaki boşluğa yazınız. (10 Puan)

Açıklama	Etkili olan faktör
Sıcaklık ve yağış koşulları kayaçların fiziksel ve kimyasal yolla ayrışmasını etkiler. Nemli bölgelerde kimyasal çözünme etkili ve toprak oluşumu hızlıdır. Buna karşın soğuk ve kurak bölgelerde fiziksel çözünme etkilidir ve toprak oluşumu daha yavaştır.	İklimin etkisi (5p) (sıcaklık ve yağışın etkisi cevabı da doğru kabul edilecektir.)
Toprak oluşumu, dirençli kayaların bulunduğu sahalarda daha zor gerçekleşirken dirençsiz, kolay çözünebilir ve yumuşak kayaların bulunduğu sahalarda daha kolay gerçekleşir.	Ana Kayanın Etkisi (5p)

Adı Soyadı: _____

Öğrenci No: _____

İmza: _____